

- Økokrim- sjefen villeder norske selskaper

«Ikke troverdig». «Balanserer på en knivsegg». «Game-changer». Karakteristikkene hagler fra Norges mest erfarne granskere etter uttalelser fra Økokrim-sjefen om at norske selskaper som rapportere inn korrupsjonsmistanker kan slippe straff.

LINE DUGSTAD
OG OSMAN
KIBAR
Oslo

● – Jeg har selv vært til stede i styremøter hvor avveiningene om selvrappotering har vært oppe. Hvis opplysninger om mistanker kommer til Økokrim, på en ukontrollert måte, kan det være dramatisk for foretaket og skape en kaotisk situasjon.

Advokat Erling Grimstad har tidligere jobbet med granskning i BDO og PwC, og vært assisterende Økokrim-sjef. I dag driver han eget firma og sto blant annet bak den mye omtalte rapporten om mulig hvitvasking i Swedbank.

I et intervju med DN nylig oppfordret Økokrim-sjef Pål K. Lønseth selskaper til å varsle Økokrim dersom de oppdager mistenkelige forhold. Lønseth lokket med at selskaper kan slippe unna straffeforfølgning hvis de selv melder fra.

Uttalelsen kom etter en artikkel i DN om rådgivningsgiganten PwC, som lekket en privat granskningsrapport om korrupsjonsmis-

stanker til Økokrim til tross for at våpenselskapet Kongsberg, som hadde bestilt rapporten, hadde bestemt at det ikke skulle varsles.

– Ikke troverdig

Grimstad mener Økokrim-sjefens uttalelser kan vildele:

– Lønseth villeder styret og ledere i virksomheter dersom budskapet hans fører til at foretakene tror at de kan selvrappotere regelbrudd til Økokrim, i den tro at dette ikke vil føre til konsekvenser for foretaket, og at de kommer til en trygg havn ved å henvende seg til politiet.

– Det er ikke troverdig at Økokrim vil se en annen vei dersom foretakets ledelse velger å gå til Økokrim med korrupsjonsmistanker, sier Grimstad, og peker på at Lønseth kun snakker om adgangen Økokrim har til å avgjøre om de vil straffefølge foretaket etter reglene om foretaksstraff.

– Det han ikke forteller er alle

de andre risikoene foretaket risikerer, sier Grimstad og lister opp: → Korrupsjonsmistanker kan bli kjent for britiske eller amerikanske myndigheter som beslutter å ta affære på egen hånd.

→ Mistankene kan vise seg å være så graverende at enkeltpersoner i selskapet blir satt under straffeforfølgning.

→ Et selskap som blir mistenkt for korrupsjon risikerer å miste adgangen til å delta i offentlige anbudskonkurranser i hele EU-området.

→ Det kan være risiko for inn- dragning av vinningen som er oppnådd.

→ Saken kan vise seg å være langt mer alvorlig enn først antatt slik at Økokrim ikke kan opprettholde sin uttalelse om straffrihet for foretaket.

→ Etterforskningen kan involvere mellommenn, agenter, leverandører, produsenter, kunder og andre.

→ Banken kan bli tvunget til å avvikle kundeforholdet etter hvit-

vaskingsregelverket slik at foretaket mister adgangen til banktjenester.

– Dessuten kan jeg ikke forstå at Økokrim kan konkludere med straffrihet for foretaket uten å etterforske mistanken. Det er nettopp etterforskningsfasen som skaper risiko for foretaket i de fleste tilfellene. Skaden for et foretak kan være større som følge av at det blir satt under etterforskning enn konsekvensene av selve boten, sier Grimstad og legger til at mange selskaper vil være tjent med å rapportere, men at han savner et mer nyansert bilde av risikoen de løper.

Lønseth sier til DN at det er riktig at selskapene må vurdere en rekke risikoer:

– De risikoene som Grimstad peker på er en del av den totalvurderingen som selskapene må ta, vi har aldri lagt skjul på noe annet.

– Modig

Partner i Wiersholm, Jan Fougner,

← – Det er ikke troverdig at Økokrim vil se en annen vei dersom foretaks ledelse velger å gå til Økokrim med korrupsjonsmistanker, mener advokat og tidligere assisterende Økokrim-sjef, Erling Grimstad. Foto: Gunnar Lier

Korrupsjonssaken som forsvant

→ Våpenselskapet Kongsberg-gruppen, hvor staten eier halvparten av aksjene, betalte nær 170 millioner kroner til to pensjonerte rumenske generaler fra sikkerhets- og etterretningstjenesten – uten å sjekke hva pengene gikk til.

→ PwC gransket korrupsjonsmistankene på oppdrag fra Kongsberg. Deretter lekket PwC granskningsrapporten til Økokrim, selv om Kongsberg hadde besluttet at de ikke skulle varsle politiet.

→ Økokrim kom aldri til bunns i hva som skjedde med pengene Kongsberg overførte til agentselskaper i skatteparadiser. De var eid av tidligere generaler med et bredt nettverk hos det norske selskapets kunder hos myndighetene i Romania.

→ Selgeren som skaffet Kongsberg kontraktene i Romania, Dag Tore Sekkelsten, ble dømt for utroskap. Han har i alle år tiet om hvordan han skaffet lukrative milliardkontrakter for Kongsberg. Til DN forteller Sekkelsten at det var korrupsjon involvert.

av boten, skriver Roscher.

Større forutsigbarhet vil øke motivasjon for selvrapportering, mener Roscher. Men da må det klargjøres hvilken betydning rapportering, tilståelse og samarbeid vil få for straffansvaret. Det samme gjelder betydningen av gode compliancesystemer, ifølge Roscher:

– I dag inngår betydningen av slike forebyggende tiltak som del av en større helhetsvurdering av behovet for straff i det konkrete tilfellet. Dette er en grunnleggende svakhet ved dagens system fordi det er nokså uklart i praksis hvor stor vekt momentet har i vurderingen av om selskapet skal straffes eller frifinnes.

For generelt

Partner i advokatfirmaet Sands og tidligere direktør i granskningsavdelingen i PwC, Nicolai Skridshol, mener selskaper trenger veiledning om hva myndighetene forventer:

– Men han balanserer på en knivsegg. For hvor går grensen mellom hva han som Økokrim-sjef kan love, og hva som er opp til lovgiver å bestemme.

Ifølge Skridshol er norske lover for generelle til at det lar seg gjøre å lage en «oppskrift» for hva som skal til for å slippe straff:

– I motsetning til amerikanske regler, som er svært detaljerte i sine beskrivelser. FCPA-guidelines, utformet av Department of Justice og Securities and Exchange Commission, gjør det lettere for selskaper å vite hvilke forventninger myndighetene har til selskapenes compliancearbeid, som igjen gjør det lettere for selskapene å vite hva som skal til for å slippe ansvar.

Partner i Wiersholm, Jan Fougner.

Partner i Wikborg Rein, Elisabeth Roscher

Partner i Sands, Nicolai Skridshol

↑ DN 4. juni.

har ledet noen av de største granskningene i Norge. Han beskriver Økokrim-sjefens uttalelse som «modig»:

– Beskjeden er meget viktig, litt modig, men vil bli tatt godt imot i næringslivet, sier Fougner.

– Den er litt modig fordi den bygger på en realistisk-pragmatisk tilnærming, som kanskje noen politikere ikke vil like.

– Det er alltid litt krevende å bestemme seg for å gå til Økokrim; det er det rette å gjøre når

virksomheten er i trøbbel, men frykten for hva som venter gjør at noen lukker øynene og håper de ikke blir oppdaget. Utsikten til å kunne melde fra om sannsynlige lovbrudd og samtidig kunne slippe straff, er en game changer og vil endre de interne diskusjonene, sier Fougner.

Tydelige krav

Nå må Økokrim følge opp ved å stille tydelige krav til selskapenes compliance-systemer, mener

Fougner. Compliance er begrepet som brukes om selskapenes arbeid for å etterleve lover og regler.

– Compliance-ansvarlig trenger tydelige myndighetsforventninger å slå i bordet med i de interne diskusjonene om risiko-vurderinger, prosedyrer, opplæring, varsling og granskning.

– Amerikanske myndigheter har allerede i flere tiår laget slike retningslinjer for effektive compliance-systemer og nå må norske myndigheter gjøre det samme, sier Fougner.

– Hjelper lite å vite

Elisabeth Roscher, partner og leder for compliance- og krisehåndtering hos Wikborg Rein, har tidligere ledet granskning i EY og jobbet i Økokrim.

Hun mener dagens regler er for uforutsigbare for selskapene:

– Mange vegrer seg derfor naturlig nok for å rapportere, skriver Roscher i en epost og peker på at selv om selskaper har krav på strafferabatt ved tilståelse har påtalemyndigheten stor frihet når det gjelder botens størrelse.

– Det hjelper lite å vite hvor stor rabatt man kan få – prosentmessig – hvis man ikke kjenner utgangspunktet for beregningen

line.dugstad@dn.no
osman.kibar@dn.no